

A hit „agy(?)rázkódása”

A cím klcsit rázottnak tűnhet – talán az is –, s nem véletlenül... Amikor ezeket a sorokat papírra vetem október közepén Járunk, s én a novemberi újságunkat írom-szerkesztem. Jól tudom, hogy az advent előtti számba valamilyen biztató-ívű tartalmat kellene keresnem, de a reménység lángja a lelkemben csak akkor kap erőre, ha a horizonton túlra, s fölfelé nézek. Ugyanakkor hívő emberként nem mehetünk el közömbösen a 'világi' dolgok, történések mellett, hiszen ez a világ mindenké – a hívőké is.

Nincs „világvége” hangulatom, ha lenne, akkor is megtartanám magamnak a keserű érzést, s tenném, amit Luther így mond: „Ha tudnám, hogy holnap vége lesz a világnak, még ma délután ültetnék egy almafát!”

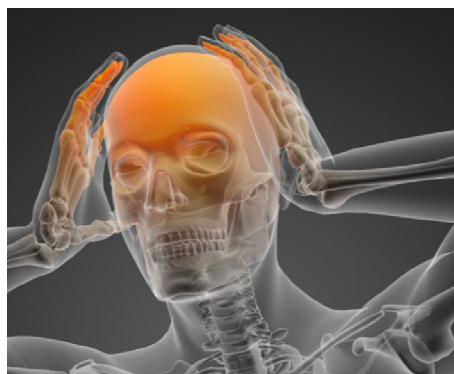
„Krizis, recesszió, dekonjunktúra” – ilyeneket hallunk, olvashatunk évek óta, s vannak, akik már csak ilyeneket hallanak meg, s olvasnak el. Van ezekre egy szép magyar szó is: *válság*. Ami álság ebben a mostani válságban, hogy népek, nemzetek, kontinensek, sőt a Föld egzisztenciális válságáról beszélnek, de maga a szó, hogy „egzisztenciális” azt jelenti, hogy „létünk lényegét érintő”, azaz „létfontosságú”... De mi is az, ami létünk alapját veszélyezteti?

A(z) szamosodás

Mintha mindent csak számokban, százalékokban lehetne mérni! Az elmúlt évtizedek nyugatról-importált fogyasztói örölete hazánkat sem kímélte – szép lassan bele is csömörlött az ország. Az egyik fele azért, mert mindent gondolkodás nélkül elfogyaszthatott, amit elé tett a jóságos reklám-ipar, a másik része meg azért, mert számukra tisztességes úton elérhetetlennek bizonyultak mindezen „fogyasztói javak”. Az élet minőségi változása mégsem következett be, csak az történt, hogy a has ugyan megtelt, de a lélek üresen maradt. *Emiatt van a válság.*

A lélek éhségét nem pótolja semmi...

Vagy mégis? Pót-lélek vannak, de aki ezekben bíz, annak élet-hajója már léket is kapott. Aki a pótlékokat teszi meg élete legfontosabbjának, annak az az istene: kinek a tőzsdei extra-profit, kinek a kábító-szerek, kinek az ideológia, mert ilyen is van, amikor az ideológia istenné válik... Akik ezekbe a dolgokba kapaszkodnak, azok a „semmin” lógnak, attól függenek, amit így is úgy is megemész a moly és rozsdá, ami nem vezet fölfelé, csak lefelé, a kárhozat (értsd: értelmetlen pusztulás – tehát ne csak átvitt értelmében!) szakadékába.

A fenti el-elgondolkodásra hívó cím azt jelzi, hogy valami mostanság nagyon nincs rendben ebben a világban. Agyrázkódott a politika (ideákat kergetnek), agyrázkódott a gazdaság (továbbra is igazságtalan a rendszer), de agyrázkódást kaptak a vallások is: gyakorlatilag egyiknek sincs konkrét, valóban működő válasza a huszonegyedik-századi kihívásokra, de mindegyikben gombamód szaporodnak az ideológusok, akik „üdvözítő” megoldásokat hirdetnek! Jelzés-értéktű, üdítő kivételek azért vannak itt is ott is, de néhány fecske még nem csínál nyarat...

Amikor az ember folyamatosan döreségeket klabál

...az Isten hallgat, de amikor az Isten cselekszik, az ember egyből elnémul! Emberemlékezet óta így volt, s ma sincs ez másképpen. Amikor az ember istentelenségeivel (értsd: eltérve az Isten szépnek és jónak megteremtett rendjétől) „szétrázza” a világot, akkor jön az „isten sokk-terápia”, s Ő rendbe-rázza azt! S most nagyon azt mutatják a jelek (s a jelek ugye még nem a vég, azok csak jelek!), hogy egy ilyen terápia felé halad a világ. A hívő ember jól tudja, hogy minden az Istentől jön, s ha zuhan, akkor legrosszabb esetben is csak az Ő tenyerébe hullhat bele...

A világ bizony vajúdlék

Az egyház Újszövetségen tájékozódó népe számára a világban végbemenő végső események egy asszony vajúdlásához ha-

BIBLIAÓRA
azok számára, akik szeretnék alaposabban megismerni a keresztény tanítás alapigazságait
Minden pénteken 18 órakor!
NIFA
Nifodémus Akadémia

november 5.

Amisok, hutererek, quakerek, shakerek & Co.

Élő múlt – egyszerű élet egy bonyolult világban. Homogén keresztény közösségek nyomában.

november 12.

Ki a kegyes ember? avagy: Mennyi az elégséges hit?

A pietizmus múltja, jelene, s (lehetőséges) jövője...

november 19.

„A Bibliában minden meg van írva!”

S ami kimaradt belőle? Újabb és újabb korakeresztény iratok kerülnek napvilágra, melyek teológiára gyakorolt hatása egyáltalán nem elhanyagolható...

november 26.

Jézus és a vegetáriánusok...

Avagy mennyire kóserek a keresztény ételek? A kereszténység gasztronómiája és a manapság célkeresztbe került tudatos táplálkozás.

sonlíthatók, amely szerint jelentkezik a fájdalom, majd egy időre abba marad, újra jelentkezik, majd sűrűsödik egészen addig, amíg Krisztus Urunk visszatér.

Mert a keresztény világ abban hisz, hogy egyszer visszatér az Isten Igazsága. Ezért minden esztendőben, négy héten keresztül, az adventben vár az Egyház... Várja a liturgiájában kifejeződve a karácsonyi találkozást az Isteni Titokkal, de mindeközben arra is gondol, hogy várákozásában nem csak ünnepel valamit, hanem *Valakire* vár. Ennek tudata ad erőt számára, hogy a reménységében ne csüggedjen, s hogy akkor is tudjon bízni, amikor mások már rég minden bizalmukat elveszítették.

Rövid-hírek

Október 3-án, a Kocsi-úti református templomban, evangélikus liturgia szerint Horváth Tibor és Dr. Neiger Kata testvéreink házasságukra Isten áldását kérték. A szolgálattevők Isó Zoltán és Isó Dorottya, vesziprém evangélikus lelkészek voltak. Az igehirdetés alapigéje: Ef 3,17-19 volt.

Október 7-én presbiteri ülést tartottunk melyen aktualitások mellett gyülekezetünk jövő esztendei ünnepségének (90 éves lesz egyházunk!) keret-lehetőségeit beszéltük át.

Október 10-én kistemplomunkban Kálmán Sándor Szilárd (ev.) és Redling Laura Petra (r.kat.) Isten előtt egymásnak örök hűséget fogadtak. Az igehirdetés alapigéje Jn 8,12 volt: „Én vagyok a világ világossága: aki engem követ, nem jár sötéttségben, hanem övé az élet világossága.”

Október 6-án a Fenyő-téren, az Aradi vértanúk emlékoszlopánál tartott városi megemlékezésen vettem részt lelkésztestvéreimmel, melynek keretében ökumenikus áldást mondtunk.

Október 12-én az Almási úti temetőben eltemettük Raáb Ferenc evangélikus bányamérnök testvérünket, akit 86 éves korában szólított magához az Élet és a halál URa. A feltámadás reménységéről 1Pt 1,24 „Mert minden test olyan, mint a fű, és minden dicsősége, mint a mező virága: megszárad a fű, és virága elhull, de az Úr beszéde megmarad örökké” alapján tettem a bizonyosságot.

Október 15-én, a Fehér Bot Világnapján, igen színvonalas ünnepség keretében áadták a Vakok Állami Intézetének vadonatúj, minden szempontból kiemelten magas színvonalú, első vidéki telephelyét, 45 férőhellyel, mely a látásukat felnőttként elveszítettek rehabilitációjának komplex ügyét szolgálja. (A projekt a TIOP-3.2.2-12/1-2013-0001 "A komplex rehabilitációhoz szükséges infrastrukturális feltételek megteremtése" címen, az Európai Unió és Magyarország Kormánya támogatásával, az Európai Regionális Fejlesztési Alap társfinanszírozásával, mintegy 1,7 milliárd forintos beruházásként jött létre.) Az ünnepség végén ökumenikus áldással katolikus és református kollégáimmal egyetemben felszenteltük az épületet és megáldottuk a benne dolgozókat és a gyógyulni vágyókat.

Október 29-31. között megtartottuk reformáció-heti alkalmainkat. Csütörtökön Farkas Balázs hatodéves református teológus (felső kép) prédikált, a pénteki alkalmat én tartottam, október 31-én, Reformáció ünnepén pedig Papp László (alsó kép) református lelkipásztor testvérem szolgált igehirdetéssel.

Már zajlanak a lelkes előkészületek az érkező adventi zenei áhítatra... Idén különlegesen meghitt hangulatú műsorral készülnek gyülekezetünk zenészei és énekesei. Különböző népek kedvenc karácsonyi dalait gyűjtik színes csokorba, melyben a vidám ünnepváró dalok mellett hangsúlyt kapnak majd a meditatívabb, régi népi dalok is. Természetesen igyekeznek minél több „meglepetéssel” készülni... Az elmúlt évekhez hasonlóan, idén is (immár harmadszorra) vetített képek segítik majd az ünnepi csendbe – illetve zenébe – való elmélyülést.

fb

Kedves Testvérek!

Szeretettel adom kézbe ill. küldöm Stabltre/képernyőre/okostelefonra Lutherrózsánk legújabb számát. Ádventhez közeledve hitről, kultúráról elmélkedhetünk egy kicsit, melyekhez áhítataimból válogattam néhányat. Jó olvasgatást, csendes percek a szokásos „évvégi hajrá” közben is, s teremtsünk minél több időt, lehetőséget beszélgetésekre, egymás meghallgatására!

Alkalmainkra mindenkit szeretettel várunk. Jöjjiünk, s hívogassunk másokat is!
Erős vár a mi Istenünk!”

Handwritten signature: János Varga

„A kultúra a hit játéktere” (Bonhoeffer)

A mindössze harminckilenc évet élt német evangélikus teológus, a mártírhálált halt Dietrich Bonhoeffer a legnagyobb 20. századi teológiai gondolkodók közé tartozik, akik életművükkel nagymértékben hozzájárultak a mai modern teológiához. Bonhoeffer a legelső között hívta fel a figyelmet saját korának újonnan felbukkanó társadalmi és vallási jelenségeire. Ezeknek a modern kori változásoknak a kritikai megfigyelőjeként és elemzőjeként olyan kérdéseket és problémákat vetett fel, amelyek a mai keresztény egyházak és a kortárs teológiai gondolkodás számára megkerülhetetlenek, és az elkövetkező években még intenzívebben jelentkeznek, mint a 20. század első felében. Ezért is foglalkoztunk reformáció havának egyik bibliográfiáján (lásd Nika-programok!) az ő egyik gondolata alapján az egyház és a kultúra viszonyáról.

A hit és a kultúra viszonyát illetően a keresztény missziók az őskeresztény egyház kora óta hatalmas mennyiségű tapasztalatot halmoztak fel. A kereszténység és más kultúrák között több ízben került sor összeütközésre, melyből általában a keresztények kerültek ki győztesen. Ahol a keresztény üzenet közvetítése a helyi kultúrák valódi értékeinek tiszteltetben tartása mellett történt, ott a keresztények üzenetét örömmel fogadták (lásd Szt. Patrik, írek megtérése), de ahol a krisztusi tanítással teljesen ellentétben – karddal, puskaporral, gazdasági fölényrel – terjesztették a hitet, ott értelemszerűen a régi „pogány” rítusokhoz ragaszkodtak. Ezért az „inkulturáció” van pozitív és negatív jelentése is.

Mi is az inkulturáció?

A saját kultusz/kultúra (cultura, a colo, colere, azaz „művelni” latin igéből származik, mely eredetileg a föld megművelését jelentette) beépítése más népek kultúrájába. Ezt a nem könnyű feladatot a misszionáriusok végezték. Kezdetben csak különféle országokból jöttek – későbbiekben más-más felekezetekből is –, hogy beilleszkedve a „célország” társadalmába és kultúrájába, elsajátítva annak nyelvét és a szokásait, hogy minél effektívebben adhassák tovább az „üzenetet”, azaz saját világlátásukat.

Bizonyosnak látszik, hogy egy olyan kultúrában, amelyben a vallás és a kultúra régóta töretlen szerves egységben él, nem lehet a régi vallást egyszerűen rossznak nyilvánítani és helyére egy állítólag jobbat tenni, hiszen a vallás nem olyan, amit cserélgetni lehetne egy nagy-közösségben.

Nem arról van szó, hogy az új vallás mennyire képes egy másik gondolatrendszerben, világlátásban hitetlen megsejtés, hanem arról, hogy a régi vallás egy konkrét népközösség ottani létkérdéseire próbált, próbál válaszolni és így egyszerre képviseli a válaszkérését, a válaszolók közösségét és magát a választ. Ezt az összetett kapcsolatrendszer még erőszakkal sem lehet egykönnyen kiiktatni, még kevésbé valami mással helyettesíteni. Nem is beszélve arról, hogy a vallásból erőt és megoldásokat merítő nép természetesen védekezik az ő értékeit lebecsülő idegen tanácsokkal, jelképekkel és érthetetlen beavatkozásokkal szemben.

A hit és kultúra viszonya

Hitet és kultúrát a vadkommunista időkben gyakran állították szembe, elfelejtve, vagy nem is tudván, hogy a kultúrateremtés nem csak tárgyak és termékek készítését, hanem felfogások, látásmódok, értékelések stb. kidolgozását és meghatározását is tartalmazza. Ugyanakkor „a kultúrateremtés

és kultúraközvetítés soha nem egyéni akció, hanem közösségi kapcsolatok (interakciók, kommunikáció) terméke. A kommunikáció az a közeg és az a folyamat, amiben az emberré válás és a kultúrateremtés történik” – írja a szociológus Jürgen Habermas.

A kultúra tehát – nyelviség!

Ahogy a vallás is az, hiszen „a hit hallásból van, a hallás pedig Isten Igéje által.” (Rm 10,17) A nyelv pedig közösségben él. avagy: „nyelvében él a nemzet”. És ezzel el is érkeztünk az európai/jóleti keresztény egyházak legnagyobb problémájához: az egyházi közösségek napról-napra zsugorodó voltához. Ahol vannak, az estek többségében az aktív fiatal nyugdíjasok alkotják, hiszen manapság az öregség 70 felett kezdődik. Ha jelen is vannak középkorúak, akkor kevesen (megvan a maguk baja, az élet minden területén teljesíteniük kell – folyamatos időhiánnyal küszködnek), a fiatalok pedig inkább csak úgy „mutatóba” vannak, hiszen a rendszeres istentiszteleti életben (érthető okból: ők most fiatalok!) enyhén szólva is alulreprezentáltak.

Természetesen ennek a létszámcsökkenésnek is vannak racionális okai: tradicionálisan egyházhoz ragaszkodó idősök „kihálása”; világi alternatív-programok kínálata; vagy egyszerűen a lelkész, lelkipásztor, pap kompetencia-hiánya, ami általában transzparens módon a prédikációk élet-idegenségében nyilvánul meg.

Egy „erős” példa: mai magyar valóságban pl. nem igazán „ül”, ill. nem igazán létkérdése az átlaghívőnek – s itt nem számítanak a diplomák – sem Ábrahám körülméltetésének története, sem pedig a szombatnap megtartásának problematikája, melyekről rendszeresen prédikálnak, predikálunk egyházunk szószékeiről. Mert bizony ez is egy igen nyomós érv a távolmaradásra!

Bonhoeffer arra mutatott rá, hogy „ha a kereszténység hitelt érdemlően kívánja betölteni küldetését, akkor környező világunk és társadalmunk változásainak megfelelően az egyház és a világ viszonyának is meg kell változnia. Ennek a helyes viszonynak a kialakítása a teológusok mindenkori feladata.”

A teológus viszont a nyelvi eszközeivel csak akkor tud dolgozni, ha van olyan gyülekezeti közösség, ahol rendszeresen énekelnek(!), ahol rendszeresen imádkoznak(!), ahol rendszeresen dialógust folytatnak(!) egymással az élet minden dologáról... Azaz biblikusan szólva „élnek a Krisztusban”, hiszen – Bonhoeffer szavaival élve – az egyház központja, lételeme és értelme a Krisztus maga.

Dietrich Bonhoeffer német evangélikus lelkész, teológus és filozófus. Hetven évvel ezelőtt 1945. április 9-én hajnalban a flossenbürgi koncentrációs táborban végezték ki egyszerűen azért, mert Krisztus nevében kiállt a megvetett és megbélyegzett emberek mellett. Mindössze 39 éves volt.

Nyolcgyermekes családban hatodikként látott napvilágot. Apja, Karl Bonhoeffer híres berlini neurológus volt. Dietrich 1923-ban kezdte meg teológiai tanulmányait Tübingenben, amit később Berlinben és New York-ban folytatott. 1931-ben Berlinbe került, ahol egyetemi lelkészként és ökumenikus ifjúsági titkárként szolgált. 1933-ban Londonban két éven át végzett lelkipásztori munkát. Ez alatt az idő alatt ökumenikus egyházi kapcsolatok kiépítésén fáradozott. 1935-ben tért vissza hazájába, és Finkenwaldban a nemzetiszocialista ideológiát ellenző Hitvalló Egyház illegális igehirdetői szemináriumának a vezetője lett.

A Gestapo 1940-ben másodszor is betiltotta a mozgalmat, Bonhoeffert pedig eltiltotta a tanítástól, az igehirdetéstől és a publikálástól. (Alig egy hónapnyira a háború végétől, Heinrich Himmler, az SS főparancsnoka személyesen adott parancsot Bonhoeffer felakasztására.)

Bonhoeffer tág horizontú ember volt. A teremtés volt számára a kiindulópont és éppen ezért mindenben Isten teremtményét látta, függetlenül egyéni konkrét vonatkozásaitól. Nyilvánvalóan különösen azokra tekintett így, akiket a kora, és benne a német nemzetiszocialista ideológia megbélyegzett. Minthogy ő maga is megvetett lett a náci rendszer szemében, értette meg és elemezte a megvetés-magatartás sajátosságait. Börtönben írt, híressé vált leveleinek két rendkívül értékes gondolata:

„Az emberek megvetésével pontosan az ellenfeleink legfőbb hibájába esünk bele. Aki egy embert lenéz, az sohasem lesz képes bármit is kihozni belőle.”

„Az emberekhez – és különösen a gyengékhez – való viszonyulás egyetlen hasznos módja a szeretet, vagyis a velük való közösség fenntartásához való ragaszkodás. Maga Isten sem vetette meg az embert, hanem emberré lett érte.”

fm

„Ez a vég – számomra az élet kezdete“

70 évvel ezelőtt végezték ki Dietrich Bonhoeffert...

Nyitott volt mindenki felé, nagyon gyorsan tudott kapcsolatot teremteni mindenki-vel, de nem kedvelte a „haverkodást“. Szociálisan elkötelezett nagyhatású lutheránus teológus volt, aki távlatban gondolkodott. 60 évvel ezelőtt végzett vele a náci gyilkoló-gépezet...

A barakk egyik szobájának félig nyitott ajtaján át láttam Bonhoeffer lelkész, mielőtt rabruháját levetette volna, amint a legbensőségesebb imában elmerülve térdelt Istene előtt. E rendkívül rokonszenves férfi imádságának teljes odaadása és meghallgatásának bizonyossága a legmélyebben megrendített. Még a vesztőhelyen is mondott egy rövid imádságot, aztán bátran, fegyelmezett nyugalommal ment fel a bitófához vezető lépcsőn... Csaknem ötven esztendő's orvosi működésem alatt alig láttam embert ennyire Isten akaratában megnyugodva meghalni. E vallomás attól a férfitől származik, akit az 1945. április 9-én végrehajtott kivégzések hajnalán rendelték a halálraítéltek mellé a flossenbürgi lágerben.

A doktor nem ismerte személyesen Dietrich Bonhoeffert. S a „világ“ sokáig szintúgy nem tudott arról az evangélikus lelkésről és teológusról, aki tettei és szavai összhangjával, a végsőkig tartó helytállásával a XX. századi történelem egyik

felkavaró Krisztus-követő egyénisége volt. Az embertársait a pokollá vált földön is szolgáló szeretet példája. A halált nem kereső, életvidám, derűs és megfontolt, de a vértanúságot is vállaló ember.

Bonhoeffer 1906. február 4-én született Breslauban (ma Wrocław), egy nyolcgyermekes családban. Tizenhét évesen kezdett teológiát tanulni Tübingenben. Lelkészi, illetve tanári munkáit Barcelonában, New Yorkban, Londonban, és Berlinben végezte. 1935-ben vette át a náci hatalommal szemben álló Hitvalló Egyház illegális szemináriumának vezetését. 1938-ban kiutasították Berlinből, három év múlva pedig már irodalmi publikációit is letiltották. Amerikai útjáról – a szolidaritást sürgető lelkiismerete szavára – végleg visszatért Németországba. 1943. áprilisában letartóztatták. Katonai börtönben volt, később a buchenwaldi tábor foglya lett. Regensburgon és Schönbergen keresztül vezetett az útja élete utolsó állomáshelyére, a flossenbürgi táborba.

Amikor 1944-ben megíúsult a Hitler ellen tervezett merénylet, a nyomozás során kiderült, hogy már 1939-ben szervezkedés indult a Führerrel szemben, amelynek részese volt Bonhoeffer is. Ez végképp megpecsételte sorsát. De súlyosan téved, aki Bonhoeffer alakját pusztán egy politikai ellenállóéval azonosítja. Cselekedeteit az Istenbe, Krisztusba vetett hite irányította. Mindig az elesettek, a kitaszítottak, a társadalom peremére kerültek érdekében élt és szólalt fel. Megrendítő a fogságban is derűs, másokat vigasztaló és bátorító Bonhoeffer leveleit olvasni, s azokat a gondolatait, amelyeket a letartóztatása előtti hónapokban vetett papírra, amikor már megfigyelés alatt állt. „Ez az írás (melyet néhány barátjának szánt karácsonyi aján-

dékul) cserepek és szarufák közé dugva maradt fenn házkutatások és bombázások közepette, hogy tanúságot tehessen arról a lelkiiségről, amely előbb a cselekvés, majd pedig a szenvedés vállalását mozgatta“ – jegyzi meg Bonhoeffer barátja és leveleinek sajtó alá rendezője, Eberhard Bethge.

Íme, a tanúságot tevő írás egy részlete: „Ki állja meg hát a helyét? Csak az, akinek nem a maga okossága, elvei, lelkiismerete, szabadsága, erényessége jelenti minden dolgok legvégső mértékét, hanem mindezeket kész feláldozni, amikor hitben és egyedül Istenhez való hűségben engedelmes és felelős cselekvésre van hivatva; a felelős ember, akinek élete semmi más nem akar lenni, mint felelet és válasz Isten kérdésére és hívására. Hol vannak az ilyen felelősök?“

Feltett kérdésre élete volt a válasz. Bonhoeffer utolsó baráti beszélgetését ezekkel a szavakkal fejezte be: „Ez a vég – számomra az élet kezdete.“

Szigeti L.

„Bonhoeffer azt a kérdést tette fel, hogy van-e egyáltalán helye a kereszténységnek egy spirituálisan nagykorúvá vált világban? A kereszténységnek Bonhoeffer szerint választ kell adnia a szekularizmus új formáinak kihívásaira, mégpedig szigorú önkritikával. Bonhoeffer őszinte törekvése az volt, hogy a megújulás szándékával megfogalmazott egyházkritikájával a kereszténység lényegéhez jusson el, amely közvetíthető, s a szekularizált világ istentapasztalatával összhangba hozható. A szekularizáció bonhoefferi értékelése utat nyit egy új teológiai reflexió előtt, amely a megváltozott kulturális feltételek között egy posztmodern teológia és vallásgyakorlat alapjait fektetheti le.“

Idézet dr. Kránitz Mihály, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem rektorhelyettesének beszédéből, mely Dietrich Bonhoeffer születésének 100. évfordulója (1906-2006) alkalmából az Evangélikus Egyetemen tartott tudományos konferencián hangzott el.

Nem nevezzük többé Istenünknek kezünk csinálmányát. Hóseás 14,4b

Sokat vitatkoztak már azon, mi volt a huszadik század legnagyobb hatású találmánya. A sok lehetséges válasz közül kettőn akadt meg a szemem: az atombombán, s a filmen. Lehetne a huszadik század elemeket (alapvető emberi érzések) szétfeszítő atombombájának is nevezni a mozgóképkultúrát, hiszen a valóság illúziójának olyan világa ez, ami valóságos erejű, de mégsem létezik, s igazából a századvégen ismertük meg, a neve: virtuális világ. Maga a szó látszólagos, elképzelt, nem valódit jelent, s hogy mennyire valódi, azt a videokultúrába gyökerezett világunk is mutatja. A televízió nemcsak távoli világok megismerésére invitál, hanem önmagunk létének valóságát is felelteti. A nappalik ékszere gyakran a hálósózbák falát is díszíti, ledöntve ezzel az intimitás utolsó bástyáját. A képzelt világ valósságá vált, s a palackból kiszabadult szellem mintha nem mindig akarna engedelmeskedni.

Különös kor a miénk. Soha ilyen perfekcióval nem volt képes az ember áltatni magát, mint manapság. A vizuális kultúra forradalmának még csak az előszobájába léptünk be, de már ez is elkápráztatja az embereket. A képzelt világ "csinálmányai" egyre valóságosabbak, s míg ötven évvel ezelőtt a természetes világban élő embernek csak a képernyő fekete-fehérjében kellett megkülönböztetnie ki a jó és a rossz - s ezt többnyire tudhatta is -, eladrig a színek és árnyalatok mostani milliárdjai elmossák a határt valóság és képzelet között. Szimpatikussá vált a gonosz, s unalmassá a jó. Ami korábban betegség volt, az mára normalitás: fontosabb a képzelt világ programozott története, mint a személyes élet spontaneitása... Istenné vált a csinálmány...

Luther nagyon egyszerűen azt mondja: "Kinek mi a legfontosabb, az az istene." A történelem során sajnos sokszor vált az egyház a haladás kerékkötőjévé. Ebben persze nem a Mestert kell elítélni, hanem a kései tanítványok gőgöségét, hatalomvágyát. A 21. század egyházainak legnagyobb kihívása és lehetősége, hogy az emberek életét alapjaiban meghatározó, új, csábító és kecsgetető virtuális világban tudnak-e a Valóság (Isten) hiteles prófétái lenni? Az ószövetségből megtanulhattuk, hogy a prófétát régén látónak hívták, mert valóságnak látta a láthatatlant. Mára a valótlanság vált láthatóvá, s a hihetetlen hihetővé... Te hogyan látod a világot, benne az Istent, s önmagadat?

Urunk! Kezeink csinálmányaival oly sok szenvedést okoztunk már önmagunknak. Szentlelked által tereless minket Önmagad felé, hogy meglássuk igazságodat! Ámen

Pál írja: Ami nekem nyereség volt, kárnak ítélem a Krisztusért. Sőt most is kárnak ítélek mindent Krisztus Jézus, az én Uram ismeretének páratlan nagyságáért. Óerte kárba veszni hagytam, és szemétnek ítélek mindent, hogy Krisztust megnyerjem. Fil 3,7-8

Profitorientált világban élünk... hogy mennyire helyes az egészségügyet, az oktatást piaci alapokra helyezni, azt a jövő hamarabb megmutatja, mint gondolnánk, de az bizonyos, hogy a gyermekvállalást az idősgondozást nem úgy kellene nézni, hogy kifizetődő vállalkozások vagy sem! Amikor pénzkérdéssé válik az, ami nem lehet pénzalapú, akkor az az intézmény, az az ország, az a kultúra meghasonlik önmagával. A nyeresre spekuláló, a még nagyobb előnyökről álmódzó korunk mintha mégis vesztesre állna. Szabadok vagyunk, s nem tudunk mit kezdeni a szabadságunkkal. A múlt század huszas éveiben kiagyalt társadalommegosztó média-propaganda politika meghozta "gyümölcseit"... Közömbössé vált a társadalom nagy része! Nyugdíjas hölgy ismerősünk az elmúlt napokban fényes nappal kutyasétáltatás közben elesett... Mintegy negyed óráig fekvett félájultán kifecskült kezével a földön kisvárosunk forgalmas utcáján - senki nem segített neki, még oda sem hajoltak hozzá.

Mit nyertünk azzal, hogy elfordultunk az Istentől? Gyakorlatilag nem sokat, szinte semmit. S mit veszítettünk? "Csak" mindent, ami értéket, s értelmet adhat értelmetlen világunkban... A rövidtávú nyereségért hosszú távon nagy árat fizetünk. Törekvésünkben, megnyerni a világot elfelejtettük Jézus Urunk mondását: "Mit használ az, ha valaki az egész világot is megnyeri, de lelkében kárt vall?" Minél inkább "gyógyulunk" fiatalságunkból, annál inkább kiviláglik: A legnagyobb nyereség csakis életünk nyugalma, melyet lelkünk nyugalma nélkül nem érhetjük el. Mivel azonban lelkünket a Teremtőnkől "kaptuk", ezért lelkünket se alakíthatjuk úgy, ahogyan mi azt gondoljuk. nem hághatjuk át a psziché istenalkotta törvényeit, az érzések-reakciók, a mélylélektani őserők sokkal stabilibbak, mintsem hogy makrancosságunkkal, szélhámos (szél-

hámos: ugrabugráló kiscsikó az anyja hámla mellé befogva, aki értelemszerűen nem húz...) életvezetésünkkel mi kikökhenthetnénk az emberlétnek rendelt isteni kerékvágásból.

Pál apostol - sok szektás magyarázattal el-lentétben - nem a világot minősíti "kárnak és szemétnek", hanem a Krisztus ismeretének mérhetetlen gazdagságához viszonyítva tart minden mást veszteségnek. Ha gyorsan önvizsgálatot tartunk, hamar önkritikusan bevallhatjuk: Csak az elmúlt héten legalább féltucat dolgunkat fontosabbnak tartottunk, mint a Krisztus ismeretét. Ez azt jelenti, hogy háttérbe szorult az a Szeretet, amely egyedül képes minket biztonságban, egyensúlyban tartani. Pedig erre hívtunk el mindnyájan, hogy ezáltal dicsérjük az Örökkévalónkat...

Uram! Sokszor megtéveszt a világ színes üvegyöngyeinek, kavicsainak csillogása... Kérlek, segíts meg ezen a mai napon is, hogy életem minden dolga a tetszésedre történjen! Ámen

Felhívás - kérés

Jövőre már Isten kegyelméből 2016-ot írhatunk, mely elő-éve, főpróbája is lesz a reformáció 500-dik évfordulójának. Mindenütt a világon, ahol evangélikusok élnek, igyekeznek majd méltóképpen megemlékezni a félezeréves lutheránus múlt nehézségeiről és sok-sok eredményéről, s ebből nem szeretnék kimaradni mint gyülekezet, mi tataiak sem!

A 2016-os esztendő azonban különösen is fontos számunkra, hiszen a Tatai Evangélikus Gyülekezetet 1926-ban alapították. Szeretnénk ezt a 90-dik születésnapot méltóképpen megünnepelni, ezért már most kérem a testvéreket, hogy készüljünk erre! Erkölcsei és egyben hivatásbeli kötelességem is, hogy gyülekezetünk legújabbkori, történelmi viharokkal sújtott történelmét megírjam - legutóbbi összefoglalót /amit évek óta keresek!/ még Plahy Lajos lelkész írta meg valamikor az 1950-es évek végén -, melyhez szükségem van a Testvérek támogató együttműködésére is! Kérem mindazokat, akik tudnak evangélikusokról, akiknek birtokukban vannak fényképek a tatai evangélikusok 20. századi eseményeiről, hogy elérhetőségüket közöljék velem. **Szeretnénk minél több helyi dokumentumot összegyűjteni, azokat digitalizálni, hogy könyv formájában is megmaradjon forrásértékűen az elmúlt 90 esztendő!** Mivel az elmúlt több, mint fél évszázad - 1963-2016-ig terjedő időszak - egybeesik két lelkészcsalád (Nagy-Frankó) tatai történetével is, ezért fontos számomra, hogy lehetőleg minél több jelentős eseményről forrásértékű közléseket szerezzek. Ha valaki tehát tud valamivel szolgálni, hogy minél több ténnyt tudjunk rögzíteni gyülekezetünk elmúlt 90 évéről, annak együttműködését előre is nagy tisztelettel köszönöm!

Franko Mátyás
ev. lelkész - Tata

"Amit tehát szeretnétek, hogy az emberek veletek cselekedjenek, ti is ugyanazt cselekedjétek velük, mert ez a törvény, és ezt tanítják a próféták." Mt 7,7

Teréz Anya – fiatalon és idős korában.

Régi bölcsesség, hogy nem elég a jót rakarni, tenni is kell érte... Ha csak elvárások vannak, de teljesítmény semmi, akkor hamar meghasonlik az adott közösség. Az élet kooperáció, ha nincs meg az adok-kapok elv igazságossága, akkor csak a paraziták szaporodnak. A világ sajnos azért olyan, amilyen, mert elszaporodtak a társadalom nyakán élő inproduktív emberek. A spekulációt az alkotó munka rangjára emelték, a negatív hírek (felrobant, lezuhant, megölték) iránymutató szalagcímekben az újságok, a média címlapján virítanak, "trendet" mutatnak, az értékteremtőket, akikre a társadalom épül, pedig lassan meg sem említik... Drámaian visszaesett a gyerekvállalási "szándék", természetessé vált, hogy a közösséget csak terhelik a gyakran irreális kívánságokkal, de mindeközben vajmi keveset tesznek azért, hogy az "Én" személyes kicsiny része beletekerüljön a nagy egészbe. Pedig az életszentség ezt jeleníti: szolgálni, hiszen "sokkal jobb adni, mint kapni."

Az a közösség, az a kultúra, amelyben az értékteremtés, s az értékmegőrzés - értsd: szociális igazságosság, részvét a másik iránt, a szolidaritás, a másik megbecsülése - elvész, az a kultúra nem lehet az élet, az élet a halál kultúrája. Az ilyen közösségekben előreprogramozott a meghasonlás, a bukás, az ilyen társadalom törvényszerűen kollíziós pályán van, s csak idő, s nem lehetőség kérdése mikor történik meg a "nagy bummm"...

Adni azt jelenti, megtalálni emberségem lényegét. Aki csak azt akarja, hogy őt szeressék, az a lét alacsonyabb fokán áll. Akinek azonban az fáj, hogy nem adhat szeretetet másoknak, az jár a helyes úton. Erre vagyunk teremtve, ez az emberi hivatásunk, akkor tükröződik az istenképességünk, ha adunk. Ha csak elveszünk a közösségből - legyen az szűkebb vagy tág, ha mindig csak magunkra gondolunk, akkor szálnalmas paródiái vagyunk a teremtésnek, akkor megkeserítjük nemcsak embertársaink életét, de megkeseredünk mi magunk is. Hitler, az örült diktátor a

háború utolsó éveiben alig mutatkozott a nyilvánosság előtt, visszahúzódottságában sok betegség is gyötörte. Churchill a nép közé ment, mindenkit bátorított, buzdított. Szerették. Ismert volt nem éppen egészséges életmódja (whisky, szivar, "No sport!") mégis magas kort ért meg, mert az áldozatos élet erőt ad, az önzés erőt vesz el...

Uram! Add, hogy meg tudjam tenni azt, amit szeretném, hogy velem tegyenek!
Ámen

Megteremtette Isten az embert a maga képmására, Isten képmására teremtette. 1 Móz 1,27

Vagy kifejlődött? - ahogyan az evolúcionista hiszik. Sokkal többről ugyanis nem lehet szó "náluk" sem, mivel a fejlődélméletnek jónéhány bizonytalan pontja van. Annyi bizonyos, hogy nemcsak az Isten-elgondoláshoz kell jókora hit, de ahhoz is, hogy a kövekből egysejtű lesz, majd azokból növények és állatok, sőt a sor végén értelmes ember. Ez olyan hit, mintha valaki abban hinne, hogy az udvarában heverő kavicsok sok millió év múlva (maguktól, külső beavatkozás nélkül!) összeállnak, s mondjuk egy hihetetlenül bonyolult ürrepülő lesz belőlük... A hívó ember azt mondja: a kő (az anyagvilág) évmilliárdokkal később is (Isten, Legmagasabb Intelligencia nélkül!) csak kő marad. Ha ugyanis az anyag általános fizikai, kémiai törvényeiből indulunk ki, akkor azt láthatjuk, az anyag mindig az alacsonyabb, az egyszerűbb, a kiegyensúlyozott állapotra törekszik. Érdekes módon, ennek az igazságát az embervilág egynegyede érti csak meg - gondoljunk csak a Magvető példázatára.

A Biblia első lapjain lévő mondatok, melyeket nem angyalok, hanem hús-vér emberek írtak le - mely gondolatok messze az írásbeliség előtti időből származnak -, arról tesznek biztosságot, hogy az embert a Legfelső Hatalom hívta életre. "Ráadásul" a maga képmására teremtette az embert, azaz - amennyire lehetséges a cseppnek a tengert visszatükröznie - annyira az Isten is szerette volna önmaga visszatükröződést látni az emberben...

Hogy mit tükrözött és tükröz vissza az ember az Isten felé, azt a történelem szomorú tanúságai és mindennapjaink kaotikussága jól példázzák.

Az ún. keresztény világ birtokolja a földi javak majdnem háromnegyedét, a technikai világ kiváltságosai vagyunk: 800 millió autóból 600 millió ebben az ún. fehér-kultúrában berreg, körbevesz minket mobilfónia és internet, szervezett a közigazgatásunk és jólétben élhetünk. S melyik kultúra halódik? Ez, a keresztény! Mindenünk megvan, amivel jót tehetnénk magunknak és másoknak: hihetetlen magasságokba emelhetnénk művészeteket és tudományos ismereteket, a kultúra csodálatos fellegvára lehetnénk... Ehelyett a pusztulás, az öregedés övezetévé váltunk! A keresztény országok a célországok, ide szállítják a kábítószer nagy részét, itt eszik és isszák magukat halálra az emberek, leginkább itt feslett az általános erkölcs, s ebben a világban a legkisebb a közösségi összetartás.

Mi ez, ha nem torz tükörképe annak, amit az Isten látni akar bennünk? Isten nem erre teremtett minket! Életünkbe Önmaga képét kódolta bele, s mi ezt naponta megtagadjuk... Vajon mit válaszolhat erre az Isten? "Jól van gyermekeim, csináljátok csak így tovább?!" Jézus egyértelműen beszél a számonkérésről, a külső sötétségről, s fogcsikorgatásról. Ha evolúció lenne, akkor egyre nagyobb békeességben élnénk, de inkább visszafejlődünk, mint előre... Harmóniára törekvésünkben ezért nem lehet kikerülni a Krisztust, aki megváltásában az egyedüli korrekciós lehetőséget adja nekünk.

Istenem! Irgalmaddal ölelj ál engem, hogy magam is irgalmassá váljak, s szeretni tudjam embertársaimat, s az egész teremtettségedet! Ámen

Miről szokták meglesmerni az evangélikusokat?

Nyitottak, közösségi emberek, akik nem szeretik a szélsőségeket, vidámak, határozottak, de kompromisszumkések, szeretik az éneket, a zenét és a kultúrát, összetartanak.

Mit is jelent evangélikusnak lenni?

Azt, hogy Luther egyházújtó munkája nyomán olyan keresztény úton járunk, amelyen a feltámadt és élő Jézus Krisztus erőterébe kerülhetünk, amelyen a Biblia jelenti az iránytűt és a kereszt a tájékozódási pontot, ahol életünk minden helyzetében Isten gondviselésének bizonyossága a meghatározó, ahol nem a magunk eszében és erejében, hanem Istenben bízunk, ahol nem csak a saját felekezetünkben élőkkel szeretnénk testvéri közösségben élni, ahol a munka és a hivatás istentiszteletté válhat, ahol a családot Isten különleges ajándékának tartjuk.

forrás: evangelikus.hu

Jézus így válaszolt: **"Ha valaki szeret engem, az megtartja az én ígémet; azt pedig az én Atyám is szeretni fogja, és elmegyünk hozzá, és szállást készítünk magunknak nála."** Jn 14,23

Jézus nem filozófiai iskolát alapított. Ha Jézus lett volna a célja, akkor gondosan ügyelt volna arra is, hogy - félreértések elkerülése végett - feljegyezzék minden egyes szavát. Kiválasztotta volna korának legkvalifikáltabb bölcselő embereit, hogy a "tan" hiteles embereken keresztül váljék az egyetemes emberi kultúra részévé. Ehelyett egyszerű halászberekekkel vette körül magát, akik csak annyira és annyit értették meg a tanításából, hogy amikor Ő maga veszélybe kerül, a tanítványai - kivétel nélkül! - szerteszét futottak. Mit tanított akkor Jézus az övéinek?

A legfontosabbat: a jóindulatot. Ezt nem tanítják egyetlen iskolában sem, diplomához sem köthető. Ha valaki életében ott van, akkor áldás folyik az életébe, ha nincs ott, akkor egész élete csak küzdelemből áll: küszködésekkel teli harccal - önmagával. Megtartani Jézus ígét azt jelenti: szeretni. A szeretet megvalósításának legnagyobb gátja mégsem a másik ember szeretetreméltóságának hiánya, hanem saját érzéseink, nyomkövetőhető önzésünk, s nem utolsó sorban önmagunk szeretetének hiánya.

Jézus azt tanítja: "Szeresd felebarátodat, mint önmagadat!" Manapság sok ezoterikus (belső körre leszűkített) irányzat hirdeti: "Szeresd önmagadat! - elfelejtve a másik részét: "Szeresd felebarátodat!" Emberletünk harmóniáját ugyanis csak akkor leljük meg, ha a közösségben felismerjük: személyes, aktív részesedésünk nélkül nem teljes az adott közösség. Tehát megkeresve a helyemet szolgálnom "kell" embertársaimat, mert csakis a szolgálatban állva, a másik ember javát keresve élhetem meg istenképűségemből fakadó méltóságomat.

Jézus ugyanakkor ígéretet is ad: "Elmegyünk..." Nem a nirvánába, nem az "agyagosba", ahol minden problémánk majd megoldódik, hanem az Örökkévalóhoz megyünk, ahol valóban otthon vagyunk...

Uram! Köszönöm Neked az otthonomat, a közösséget, a családomat, akik körülvesznek engem. Add, hogy felismerjem gondoskodó szeretetedet hétköznapijaim történeteimben, s szolgálni tudjam azokat, akiket mellém rendeltél! Ámen

Ezért tehát, testvéreim, álljatok szilárdan, és ragaszkodjatok azokhoz a hagyományokhoz, amelyeket akár beszédünkben, akár levelünkben tanultatok. 2 Thessz 2,15

A hagyományát vesztett, vagy azt folyamatosan elvesztő ember különösen is vonzódik a tradíciókhoz. Ha teheti, távoli tájak egzotikus világát is felkeresi, hogy keresse-kutassa, megismerje azt, ami neki már nincs. Miért ennyire fontos a tradíció? Egyszerűen szép szokás csupán, melynek ápolása segít megtalálni a lélek nyugalomát? A kérdés nem teoretikus, nagyon is gyakorlati: faluvá zsugorodott világunkban egyre erősödik a nacionalizmus - pozitív, s negatív irányba egyaránt(!) -, a tradíciók iránti vonzalom növekszik, s jól látszik, hogy nem egyszerűen csak divatjelenségről van szó.

A hagyomány nem csak azért fontos, mert nélküle nincs kultúra, sokkal fontosabb benne, hogy hidat alkot a múltba, a távolabbiba is, s segít megtalálni életünk legfontosabbikát: önazonosságunkat. Identitásnak mondják ezt, azaz amivel legbensőbb "énünk" azonosulni tud. Ennek az azonosságtudatnak az egyik legfontosabb építőeleme a nyelv. Ezért nagyon fontos az anyanyelv oktatása! Ha ezt elhanyagoljuk, akkor nemcsak egyszerűsödik s kopik a nyelv, de lassan halványul az identitás is... s idővel az ilyen embert úgy lehet majd (meg)vezetni, ahogyan a pillanatnyi "vezetői" érdek azt kívánja. Az ilyen embert nemcsak az üres politikai ígérek tévesztik meg, de személyes kapcsolataiban is "hátrányt" szenved. Igen sokszor ebből a csoportból kerülnek ki az önbecsülésükkel kínlódo férfiak és nők.

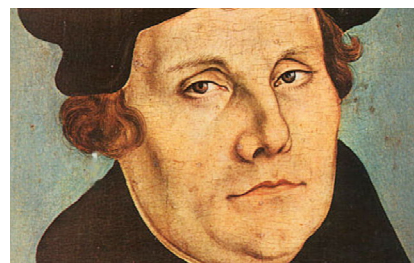
A tradíció nemcsak nyelvben, hanem öltözködésben is megnyilvánul. (Régen persze jobban, mint ma.) Az pedig nyilvánvalóan mutatja, hogy kinek milyen a hagyomány-hátttere, hogy milyen cselekedeteket "ölt magára". Az értékcentrikus vagy értéktagadó cselekedetek világosan jelzik, kinek milyen volt a családi hátttere, ki milyen kultúrából érkezett el oda, ahol éppen él, s mozog. A világ jelenlegi (egyik) legnagyobb problémája az integráció. Hogyan lehetséges beleilleszkedni egy adott kultúrába a más kultúrában felnövekedett embernek. Itt persze nagyon gyakran azt

is kultúrájának tekintik, ami nem az, hanem egyszerűen csak lustaság, nemtörődomség, antiszociális magatartás...

Pál "hagyománya" nem a zsidó kultúra propagálása, hanem a Krisztus ismeretének a továbbadása. Annak a Krisztusénak, aki legyőzte a halált... Nemcsak Pál, mindenki számára ez a központi kérdés! A halállal való szembesülés nem ésszerűtlen halálkultusz - ahogyan azt felületes értelmezői és elutasítói közhelyszerűen gondolják -, hanem egyfajta lelki gyakorlat, amely lehetővé teszi, hogy ne ragaszkodjunk, annyira, az anyagi dolgokhoz.

Hogyan kerülhetünk el számtalan csapást és veszélyt, hogyan tarthatjuk távol magunkat a betegségektől és a balsorsától, mikor leszünk képesek a hűség és a gyermeki kötelesség útja szerint élni, sőt mi több, hogyan élvezhetjük az életet. Hogyan válhatunk nagyszerű személyiségekké, aki sok csodálatraméltó tulajdonsággal rendelkezik? Úgy, hogy mindenekelőtt azt a tényt kell észben tartanunk, éjjel és nappal, Újév reggelétől, amikor felemeljük evőeszközünket, hogy elfogyasszuk reggelinket, egészen az év utolsó éjszakájáig, amikor elkészítjük éves elszámolásunkat, hogy meg kell halnunk: Vissza kell térnünk oda, ahonnan jöttünk, az Istenhez, s számot kell adnunk majd mindenről, amit ebben a testben szoltunk, cselekedtünk és mulasztottunk...

Uram! Éltess Lelked által, hogy életemmel élhessek másokért! Ámen.

„Ha azt képnélém, hogy az Úristen nem érti a tréfát, nem is akarnék a mennybe jutni!

Még az ördög is - Isten ördöge.

Az orvosság beteggé, a matematika szomorúvá, a teológia bűnössé teszi az embert.

Soha semmi jó nem születik az erőszakból.

Az igazság egy átmeneti dolog, amely végül véget ér; de a lelkiismeret örökkévaló, és soha nem szűnik.

Úgy gondolom, hogy (a löfegyvereket) maga a Sátán találta fel, mert ellenük nem lehet közösséges fegyverekkel és ököllel védekezni. Minden emberi erő elszáll, amikor löfegyverekkel találkozik. Az ember meghal, mielőtt meglátná, mi közelít."

(Luther Márton)

Minden lavina egy kis hógolyóval kezdődik...

Igaz ez a magas hegyvidéken, igaz a divat-világban, de igaz még a politikában is. Az, hogy egy-egy hógolyóból lesz-e mindent elsőpró lavina vagy sem – egyedül a JőIsten tudja, s rendjén is van ez így – , de a kivételek (gyengeségükkel, hogy ti. kilógnak a törvényszerűségből) legfeljebb csak erősítik az ok-okozati örök isteni szabályt.

Régóta igyekezem magamat távoltartani az aktuálpolitikai hazai media-ricsajtól, ezért 1991 óta kizárólag csak német tévét nézek/néziünk ill. általános információ-éhségemet többnyire külföldi honlapokból csillapítom. Szomorúan kell megállapítanom, hogy ami külföldön történik, az válik valóra itthon is, csak később, s legfeljebb némi módosulással.

Így aztán nem lepődök meg azon, amit a nyugati média régóta hangoztat: *hanyatlak a kereszténység* –, csak a németországi tények már csak a földrajzi távolság okán is érzelmileg kevésbé érintenek, mint a hazaiak. Éppen ezért figyeltem fel *Harrach Péter* (KDNP, végzettségét tekintve katolikus teológus is) kijelentésén, miszerint:

„Nyugat-Európa iszlamizálódása befejezett tény“

Még mielőtt valaki felszisszenne, s e kijelentés mögött politikai haszonlesést gyanítana (persze lehet), annak figyelmébe ajánlanék két fontos szabályt! Az *egyik*: a kríziseket túlélni (s most azzal ne foglalkozunk, hogy milyen áron!) csak a klánok ill. a kollektivista társadalmak képesek; a *másik*: ahol az egyén totálisan alávetett a közösségnek, ott a legerősebb a kulturális befolyás.

Ennek az alávetettségnek, az egyén intimitásába való legdurvább „közösségi“ beavatkozás a vallási alapú circumcisio. A 21. századi, nanotechnológiás, csúcs-számítógépes világban ezt az ősi „szokást“ gyakorolják az ábrahámita vallásokban (judaizmus, moszlim), tehát nem perifériás jelenségről van szó, hiszen a körülmetélés tradícióján mintegy fél milliárd férfiember/-palánta (csecsemőkorbán ill. moszlimoknál 12 éves korban) esett át... Miért érdekes ez?

A **keresztény hitfelfogásban a lélek** (gondolkodás és az akarat) **belső megújulásra esik a hangsúly**, melynek következménye lesz az *életirány megváltozása*, míg az **ábrahámita vallásokban** (zsidó, iszlám) **nem elégséges csak a „hitvallomás“** – ami keresztényeknél általában csak a vasárnapi templomlátogatásban nyilvánul meg –, hanem a **törvények maradéktalan betartása** a cél. Így azt

mondhatjuk, hogy a keresztény hit-, életfelfogásban a törvénykövetés voltaképpen morális, etikai meder, míg az **ábrahámita vallásokban az előírások szigorú, kazuisztikus, az élet minden területét lefedő megtartása az egyedül elfogadott hit-kifejeződés**. Nem az számít tehát, hogy valaki mennyire hisz, hanem az, hogy betartja-e a vallási parancsokat, előírásokat vagy sem.

Mi ezzel a gond?

Csak annyi, hogy a világ változik, s ráadásul egyre gyorsabban. Ha egy országban mindent a törvény – legyen az hatályos jogszabály vagy annál is erősebben betartott/számonkért szokásjog ill. vallási – mond meg, akkor annak az országnak a politikai ill. vallási „berendezkedése“ bizony: *diktatórikus*. Az életet ugyanis a jog (törvény) csak követheti, hiszen minden egyes élethelyzetre nincs a jogrendszernek patent-válasza – emiatt vannak aztán a jogviták.

Az élethez való helyes viszony elsődlegesen nem a törvény-, hanem az *Élet-tiszteletből* (Ehrfurcht vor dem Leben – A. Schweitzer) fakad. Az Isten eme „belső logikáját“, csupán az emberiség egynekgyede (Lásd a Magvető példázatát!), érti, és sajnos a háromnegyed része csak úgy tesz, mintha értené, de éppen ezért életük nem is hoz termést.

Jóllehet a gyümölcstermés nem köthető egyetlen világ-valláshoz sem, de ez még nem zárja ki annak a lehetőségét, hogy a szociológia, pszichológia, demográfia egyetemes szabályainak ismeretében ne mondhatnák véleményyt, ne állíthatnánk fel egyfajta prognózt.

Kultúrák keveredése, Integráció...

Az az ember, akinek nincs se hazája, se istene, se családja – azzal szinte mindent meg lehet csináltatni, azaz szinte korlátok nélkül manipulálható. (Ez a politika-tudomány!) Az embert azonban a kulturális identitása határozza meg, s ebben a legfontosabb elem a nyelv. *„Amelyik nyelven az ember imádkozik és számol, az az anyanyelve“* – tartja a régi bölcsesség. Tehát, példának okáért, ha a németországi olcsó munkaerőnek becsábított török vendégmunkás unokáinak jelentős része még ma is törököül számolja az Eurót (az igencsak kívánnivalót maga után hagyó német-nyelvtudásukat már nem is említve!), akkor igen nehezen elképzelhető, hogy lesz belőlük majd jó római katolikus, esetleg lutheránus... Ha ezt kiegészítjük még azzal, hogy nem templomokba, hanem mecsetekbe járnak a fiatal emberek, s a „vegyes házasságok“ pedig alig érik el a 0,5%-ot(!)... nos, akkor Harrach Péter kijelentése nagyon is reális alapokon nyugszik! (Ennyit az integrációs hatékonyságról!)

Ahol erősebb a családi kötelék, az egymás segítése az a kultúra erősödik, s a Jő-

Istennek meg végképp nem az számít, hogy ki mit, s hogyan hisz, hanem az, hogy ki mennyire EMBER... Ugyanakkor, ha egy kultúra hanyatlak, az mindig egy másik kultúra felemelkedését is jelenti, s hogy ez jó-e vagy rossz – az utókor majd eldönti.

Reménység a reménytelenségben?

Ha derülátásra nem is, de mérsékelt optimizmusra okot adhat, hogy a történelem Istene mindig az igazság oldalán áll, s nem azok mellett, akik pökhendien kiabálják: „Nálunk az igazság!“ Az igazság nem Brüsszelben, nem Moszkvában, de még nem is az amerikai elnök vagy a mögötte álló hatalmi elitnél van, az igazság egyedül Istennél van!

S az igazság időnként kiderül, *„mert semmi rejtett dolog nincs, ami egyszer ne kerülne napvilágra“* – s ez a krízis. (A kritész görög szó, s azt jelenti megítélés) Luther korának magas-politikai visszasságaira azt mondta: *„A bársonyszékben ülő nagy tolvajokat Isten megbünteti a kis a tolvajokkal!“* De idézhetjük a magyar szólást is: *„Ebüll szerzett jószág ebül vész el!“* Ez is a kritika (ítélet) egy formája.

Az „emberiség jelenlegi nagykövete“ Ferenc pápa a megszokottól eltérő kijelentéseivel megpróbálja ugyan emberközelbe hozni a katolikus vallást – ami az újságíróknak igen tetszik –, de egyháza konzervatívjai rendre támadják, mert olykor ezen népszerűsítő mondataival évszázados dogmatikus igazságokat „karcol“. Talán ő is nagyon jól tudja, hogy az ún. keresztény világ erősen elkanyarodott a krisztusi értékrendtől, s valami nagy változásra lenne szükség...

A reformáció is egy kolduló barát (Luther ágoston-rendi szerzetes pap volt) néhány (95) jól megfogalmazott tézisével kezdődött, de ez a néhány tétel az igazságról szólt, s az igaz szó a legerősebb fegyver, a legnagyobb hatalom a világon! ...Lehet, hogy valahol a világban egy igaz ember már meggyúrta azt bizonyos hógolyót?

fm

Aki nem szereti a bort, az asszonyt és a dalt, bolond marad egész életében.

Erős a bor, erősebb a király, még erősebbek az asszonyok, de az igazság a legerősebb.

(Luther Márton)

Lutherhez egyszer elment egy fiatal paptársa és azt mondta:

– Doktor úr, nagyon nagy baj van.

– Mi a baj?

– Az, hogy néha én magam sem hiszem, amit a szószéken prédikálok. Luther összetette a kezét és felnézett az égre:

– Hála neked Uram! Már azt hittem, hogy csak én vagyok így ezzel..